

El llenguatge

L'espiell

Així com disposem de sufix de derivació *ill*, amb què formem noms derivats d'altres noms, com cordill o jonquill, disposem també del que és el seu femení, amb el qual hem format noms derivats com forquilla, conquilla o falcilla, obtinguts, respectivament, dels primitius *forca*, *conca* i *falc*. Aquests sufixos tenen un primitiu valor diminutiu, encara que en la majoria dels casos els noms nous obtinguts amb la seva intervenció tenen un significat ben diferent del que tenen els noms primitius de què provenen.

Però si bé no es pot dubtar de la bondat d'alguns dels noms derivats formats amb el sufix *illa*, també cal convenir que aquest sufix no ha estat tan productiu com el sufix corresponent del castellà, cosa que fa que calgui mirar-s'hi abans d'admetre alguns dels noms amb aquesta terminació que han esdevingut més o menys usuals en el llenguatge col·loquial.

En un bon nombre de casos, aquestes formes en *-illa* manllevades del castellà corresponen, en català, derivats formats amb el sufix *-eta*, que té la mateixa significació: un originari valor primitiu desigualmente conservat en els diversos derivats. Així, a «barbilla», «bombilla», «campanilla», «coronilla», «esterilla» i «tirilla» corresponen, en català, barbeta, bombeta, campaneta, coroneta, estoreta i tireta. En algun cas, és clar, el derivat s'ha format, a més, sobre un altre primitiu, com en el de «ventanilla» i finestreta.

Però el que acabem d'exposar no vol pas dir que per a obtenir l'equivalència correcta d'un mot castellà en *-illa* n'hi hagi prou de canviar aquesta terminació en *-eta*, encara que existeixi una correspondència entre els respectius primitius. I restem, així, estupefactes de llegir que la inseguretats ciutadana que patim actualment aconsella, abans d'obrir la porta de casa, de guaitar per la «mireta». Vet aquí el resultat desastrós d'aplicar la regla de tres en el llenguatge: si a «campanilla» correspon campaneta, o a «tirilla» correspon tireta, doncs a «mirilla» correspon «mireta». I ja tenim un barbarisme nou, rigorosament inèdit i, a més, amb una fesomia ben catalana. Però, tanmateix, el mot ben conegut que equival a «mirilla» és espiell —o espiera—, tal com informa qualsevol diccionari d'equivalències, als quals creiem que podríem afegir encara reixeta.

Albert Jané